

Vita a székelyekről

Kristó Gyula eredetkutatása

■ KERESZTES LAJOS

Középkori történelmünk ismert kutatója a magyar történelem talán egyik legizgalmasabb problémáját feszegeti a székelyek eredetét vizsgáló könyvében. Amint bevezetőjében fogalmaz, kizárólag tudományos szempontból kívánja a kérdést megközelíteni, így elveti az aktuálpolitikai érdekeket szolgáló felvetéseket, amelyek a székelyekben elmagyarosított románokat láttatnak. Bár megérti, mégsem tudja elfogadni a főként erdélyi magyar tudósok megfogalmazta félelmeket, miszerint a székelyek idegen eredetének bizonyítása akaratlanul is román érdekeket szolgálhat. A szerző munkájának összegzésében előrebocsátja, hogy egyelőre több olyan adattár és adatsor hiányzik – személynévtár, történeti földrajz, teljes oklevéltár –, amelyek nélkül a székelyek eredetkérdését lehetetlen véglegesen lezárni, ezért tanulmányát is a tudományos vita újabb állomásának tekinti.

Kristó Gyula etimológiai, őstörténeti, néptörténeti, hadtörténeti, társadalomtörténeti, régészeti, nyelvi-nyelvjárási, egyház- és településtörténeti szempontokat vizsgál könyvében. E szempontok alapján arra a következtetésre jut, hogy a székelyek a IX. század folyamán a magyarokhoz csatlakozott bolgár–török eredetű lovas nomád eszkel törzs leszármazottai. Mint a

magyarok segédnépei – a többi csatlakozott etnikummal egyetemben –, a honfoglalást követően az ország Pozsonytól Baranyaig terjedő nyugati, délnyugati határainak védelmében töltötték be komoly szerepet. A XI. század folyamán zajlott le a székelyek végleges elmagyarosodása, amit megkönnyített, hogy katonai szolgálataikért élvezett viszonylagos szabadságuk miatt nagy számban állhattak közéjük magyarok is. A XII. század folyamán – a szakirodalomban nincs egységes álláspont, hogy a királyi utasítására vagy lesüllyedésüket elkerülendő – megkezdődött a székelység keletre költözése. Kristó úgy fogalmaz, hogy igazán szabad néppé Erdély tette a székelyeket, hiszen a mind erősebb keleti nomád fenyegetéssel csak a feladat súlyának megfelelő jogállású nép szállhatott szembe. A székelyek a XIV. századra már teljességgel asszimilálódtak, azonban szívósan őrizték kiváltságait és különállásuk több jelét, mint például az *Attilától* való eredet-történetet vagy rovásírásukat.

Kristó Gyula a tudományos igényt az olvasmányos stílussal sikeresen összekapcsoló könyve a szakembereken túl ajánlható mindenkinek, akit érdekel a korai magyar történelem egyik legizgalmasabb kérdése.

(Kristó Gyula: *A székelyek eredete*. Balassi Kiadó, Budapest, 2002. Ára: 1200 forint)